

РЕЗЮМЕ

Н. В. Мукан, Г. В. Яремко. Профессиональное развитие учителей общеобразовательных школ Австралии на основании использования информационно-коммуникационных технологий: нормативно-правовая база.

В статье рассмотрена нормативно-правовая база профессионального развития учителей общеобразовательных школ Австралии на основе использования информационно-коммуникационных технологий. Проанализированы документы правительств штатов и территорий Австралии касательно интеграции ИКТ в преподавательскую и учебную деятельность школ Австралии. Рассмотрены стандарты профессионального развития учителей Австралии касательно использования ИКТ.

Ключевые слова: *информационно-коммуникационные технологии, профессиональное развитие учителей, нормативно-правовая база, стандарты профессионального развития.*

SUMMARY

N. Mukan, H. Yaremko. Public school teachers professional development in Australia on the basis of information communication technologies usage: legal issues.

Legal issues of public school teachers professional development in Australia on the basis of information communication technologies usage has been outlined in the article. Documents and reports of Australian governments of states and territories concerning integration of ICT into the teaching and learning activity of Australian schools have been analyzed. The standards of teacher professional development related to ICT in Australia have been considered.

Key words: *information communication technologies, teacher professional development, legal basis, standards of professional development.*

УДК 61:377.5(481)

О. С. Оржеховська

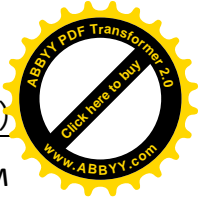
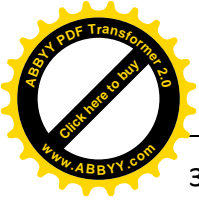
Інститут педагогіки НАПН України

ДО ПИТАННЯ ПРО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В НОРВЕГІЇ

У статті розглянуто механізми забезпечення якості шкільної освіти у Норвегії в контексті впровадження національної системи оцінки якості, яка включає такі складові: національне тестування навчальних досягнень учнів, міжнародні порівняльні дослідження якості знань школярів, шкільна інспекція, проведення опитування користувачів освітніх послуг та робота шкільного веб-порталу.

Ключові слова: *Норвегія, якість шкільної освіти, національна система оцінки якості, результати навчання, якість виконання.*

Постановка проблеми. За результатами міжнародного оцінювання навчальних досягнень учнів PISA (2006 та 2009 рр.), що проводиться Організацією економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), норвезькі школярі продемонстрували результати середнього рівня, що викликало

занепокоєння суспільства, адже Норвегія відзначається високим рівнем фінансування освіти, є першою у світі країною щодо виділення коштів на освіту окремого учня. Крім того, якість освіти в норвезьких школах, які отримують однакове фінансування від держави, значно різниться. Це актуалізувало проблему забезпечення якості шкільної освіти у Норвегії.

Якісна освіта проголошена національним пріоритетом України у Національній доктрині розвитку освіти, (2000 р.) [2]. У Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 (2011 р.) задекларовано необхідність створення національної системи моніторингу якості освіти [3]. Очевидно, що досвід Норвегії із забезпечення якості освіти є корисним для України.

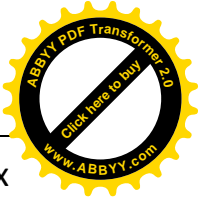
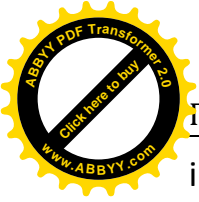
Аналіз актуальних досліджень. Проблема комплексного підходу до підвищення якості шкільної освіти – це новий виклик як для Норвегії, так і для України. Базовими дослідженнями з цієї проблематики можна вважати, по-перше, кандидатську дисертацію В. Семілетка «Система підготовки педагогічних кадрів у Норвегії», де автор проаналізував розвиток підготовки вчителів у цій країні в національно-політичному, культурному та економічному контексті (1996 р.) [5]; по-друге, кандидатську дисертацію Н. Вишневської «Реформування шкільної освіти в Норвегії у 80–90-х роках ХХ століття» (2000 р.), присвячену аналізу реформування шкільної освіти в Норвегії у 80–90-х роках ХХ ст. у контексті оновлення структури, змісту та організації навчання. У роботі автор схарактеризувала стандарти шкільної освіти, варіативні регіональні навчальні плани; досвід розв'язання мовної проблеми; організацію співпраці дорослих і дітей та соціокультурну діяльність школярів; підходи до залучення дітей і батьків до організації життєдіяльності школи [1].

Тенденції до розвитку освіти дорослих у скандинавських країнах, зокрема Норвегії, було проаналізовано крізь призму реалізації концепції освіти дорослих впродовж життя у докторській дисертації О. Огієнко (2008 р.), де висвітлено теоретико-методологічні й андрагонічні засади, визначено періодизацію становлення та розвитку освіти дорослих [4].

Водночас питання якості освіти не дістали належного висвітлення у зазначених компаративних розвідках, що актуалізує проблему статті.

Мета статті – проаналізувати становлення національної системи оцінки якості (НСОЯ) у Норвегії.

Виклад основного матеріалу. Перша публікація результатів норвезьких школярів у PISA 2000 була сприйнята розробниками освітньої політики та норвезьким суспільством як «PISA shock», що, у свою чергу, підштовхнуло Норвегію до пошуку шляхів підвищення якості шкільної освіти. Останнє десятиліття Норвегія докладє багато зусиль для розроблення національного

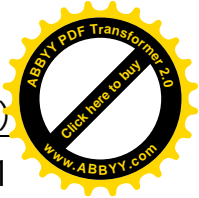
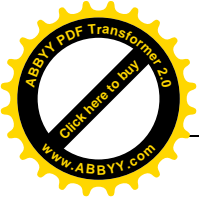

інструментарію та процедур моніторингу якості освіти на різних освітніх рівнях системи з метою покращання результатів навчання молоді [11].

Уперше ідея створення НСОЯ виникла у норвезьких урядовців й освітян у 1988 р. після публікації звіту ОЕСР, у якому йшлося про необхідність розроблення моделі оцінювання для чіткого визначення ступеня відповідальності учасників навчального процесу на різних рівнях освіти [10, 15]. Відтоді норвезький уряд розпочав широкомасштабну кампанію з підвищення якості національної освіти. У процесі розроблення концептуальних засад якості базовим став підхід Міжнародної організації зі стандартизації (International Organization for Standardization, ISO), яка визначає якість як сукупність характеристик об'єкта, що стосуються його здатності задовольнити встановлені та очікувані потреби [8]. До якісних характеристик норвежці віднесли: 1) структурні; 2) процедурні; 3) якість результатів. Критерієм якості НСОЯ було визначено «якість виконання», під якою розуміється результати навчання учнів у початковій та середній школі.

Розвиток НСОЯ у Норвегії можна розглядати у контексті загальних тенденцій кінця 80-х – початку 90-х років ХХ ст., що характеризують процеси децентралізації освіти. Введена в дію одностороннім рішенням норвезького парламенту у 2003 р., НСОЯ була створена для оптимізації збирання даних про результати навчання учнів з метою користування освітніми установами та муніципалітетами на локальному та національному рівнях. У процесі створення системи було з'ясовано, що школам і муніципалітетам бракувало необхідних інструментів для оцінювання процесу та результатів навчання. Запровадження НСОЯ означало приділення більшої уваги не структурним факторам і процедурам (input), а результатам навчання учнів (output) [10,16].

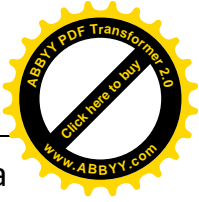
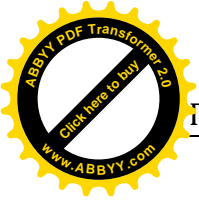
У 2004 р. було зроблено такі кроки в напрямку підвищення якості шкільної освіти, як запровадження національних тестів та створення Шкільного порталу. З того часу постійно додаються нові інструменти, до ключових з яких Директоратом освіти та підготовки у Норвегії віднесено: 1) національне тестування навчальних досягнень учнів; 2) участь у міжнародних порівняльних дослідженнях; 3) опитування усіх учасників освітнього процесу; 4) шкільна інспекція; 5) шкільний веб-портал (Skoleporten). У нижченаведеній табл. схарактеризовано зазначені складові НСОЯ (таблиця систематизована автором на основі джерела «Norwegian Directorate for Education and Training. OECD Review on Evaluation and Assessment Frameworks for Improving School Outcomes. Country Background report for Norway», 2011 р.) [10].

Таблиця 1

СКЛАДОВІ СИСТЕМИ ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ У НОРВЕГІЇ

Складові	Цілі	Освітні рівні		
		<i>Державний Місцевий Шкільний</i>		
Національне тестування	Вимірювати рівень володіння учнями навичками, визначеними національним курикулумом	На основі результатів тестів надавати допомогу муніципалітета м з низькими показниками	На основі результатів тестів покращити роботу шкіл	Результати тестів використовувати як інструмент для покращання викладання з опанування учнями базових навичок
Міжнародні порівняльні дослідження	Вимірювати рівень володіння норвезькими учнями ключовими та предметними компетентностями порівняно з учнями інших країн	Результати тестів є підставою для досліджень та аналізу, покращання роботи освітнього сектора з певного предмета в конкретному році навчання у школі	Використання результатів для зміцнення платформи знань	
Опитування	Учні, вчителі і батьки можуть висловити свою думку щодо навчання та шкільного середовища	Використання даних як інструменту для аналізу та вдосконалення навчального середовища	Використання даних як інструменту для аналізу та вдосконалення навчального середовища	Використання даних як інструменту для аналізу та вдосконалення навчального середовища
Шкільна інспекція	Перевіряти виконання муніципалітетами вимог шкільної інспекції	Здійснювати контроль відповідності муніципалітетів законодавству та державній освітній політиці	Мінімізувати відхилення від державної освітньої політики та ратифікувати місцеві практики у разі потреби	
Шкільний портал	Надавати учасникам навчального процесу доступ до валідної та актуальної інформації з освіти	Використовувати дані для покращання якості освіти на національному рівні	Використовувати дані для покращання якості освіти в муніципалітеті	Використовувати дані для покращання якості освіти у школі

Механізми оцінювання якості шкільної освіти в Норвегії можна умовно поділити на такі, що регулюються на національному рівні, і ті, що регулюються на місцевому. До перших належать закони, регуляторні акти та Національний курикулум.

Сьогодні національна освіта у Норвегії керується Законом про освіту (Education Act) 1998 р. і такими урядовими документами, як Білі книги Міністерства освіти і досліджень «Якість в школі» (Kvalitet i skolen) 2008 р., «Ніхто не залишений позаду» (Ingen stod igjen) 2007 р. Чинним Законом про освіту передбачена відповідальність муніципалітетів за створення належної системи забезпечення якості освіти шляхом оцінювання результатів шкільного навчання, а також забезпечення моніторингу якості освіти [6].

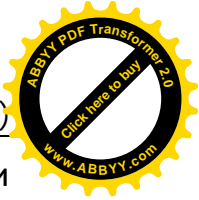
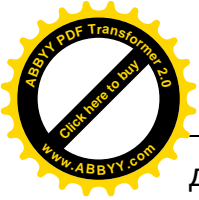
Запровадження у 2006 р. Національного курикулуму для підтримки знань (The National Curriculum for Knowledge Promotion) стало ще одним кроком на шляху реформ, спрямованих на підвищення якості середньої освіти завдяки запровадженню навчання, базованого на результаті (outcome-based learning). Курикулум охоплює всю шкільну систему від початкової до вищої середньої і включає чотири головні елементи: основний курикулум (The Core Curriculum), рамка для забезпечення якості освіти (The Quality Framework), предметний курикулум (The subject curricula) та рамка розподілу кількості годин на опанування певних предметів (The framework for the distribution of teaching hours and subjects) [11, 17].

У новому курикулумі визначено п'ять базових навичок, що їх мають набути учні: вміння читати, вміння висловлюватися усно, вміння висловлюватися письмово, вміння лічити та вміння використовувати цифрові засоби навчання [9].

Уперше Національні тести для перевірки навичок з читання та математики для учнів 4 та 10 років навчання, що мали на меті перевірку не лише рівня здобутих знань, а й уміння учнів застосовувати їх на практиці, були запроваджені у 2004 р. [7]. З 2010 р. національне тестування з перевірки рівня оволодіння навичками читання, математики та англійської запроваджено для учнів 8 та 9 року навчання. Рамка національних тестів розробляється Міністерством освіти та досліджень, а їх проведення покладено на Директорат з освіти та підготовки.

Оцінки загальних досягнень із предметів відповідних років навчання (починаючи з 8 року навчання) виставляються в кінці навчального року і вносяться в сертифікат про закінчення школи. Учні також отримують оцінки за дисципліну та поведінку. Передбачається, що оцінки

досягнень учнів, отримані протягом навчання, та екзаменаційні оцінки використовуватимуться для інформування суспільства, потенційних роботодавців та освітніх установ [10].

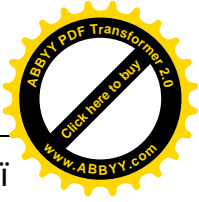
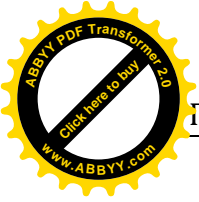
У Норвегії існує розвинена система шкільних іспитів після закінчення початкової, середньої та вищої середньої школи, яка включає екзамени на центральному та місцевому рівнях. Курикулум з кожного предмета визначає, на якому етапі навчання учень повинен скласти іспит з конкретного предмета, а також тип іспиту, на якому рівні (місцевому чи центральному) він має складатися. Директорат з освіти та підготовки відповідає за укладання так званих централізованих іспитів та інструктування учнів на національному рівні.

Урядові інспекції мають на меті гарантувати право кожної дитини на рівний доступ до освіти. Закон про освіту гарантує дотримання мінімальних стандартів якості в норвезькій школі, що передбачено норвезьким парламентом [10].

Норвегія бере участь у великій кількості міжнародних порівняльних досліджень для забезпечення моніторингу якості досягнень своїх учнів, які проводяться ОЕСР (PISA, TALIS) та IEA (TIMSS, PIRLS, ICCS, TEDS-M and TIMSS Advanced).

Різноманітні Інтернет базовані опитування використовуються як основні інструменти оцінювання якості навчального середовища. До них належать: опитування учнів, учителів та батьків. Обов'язковим опитуванням є лише учнівське, яке проводиться для всіх учнів 7 і 10 років навчання та для першого року вищої середньої освіти у весняний період. Його мета полягає у наданні можливості учням, учителям та батькам висловити свою думку стосовно процесу навчання та шкільного середовища. Результати опитування використовуються школами, муніципалітетами та державною освітньою адміністрацією для аналізу та вдосконалення освітньої політики [10].

Директорат з освіти та підготовки створив Інтернет-ресурс, який має назву шкільний портал «Skoleporten», а також запровадив підготовку щорічного звіту про розвиток освіти «Дзеркало освіти». Шкільний портал – державний Інтернет-портал, який надає дані щодо: 1) результатів навчання; 2) навчального середовища; 3) ресурсів; 4) рівня успішності учнів після закінчення вищої середньої школи та інформацію стосовно ефективності роботи шкіл. Метою створення Шкільного порталу було надання школам, муніципалітетам, батькам та учням доступу до достовірних ключових даних (показників) базової освіти в Норвегії [10].

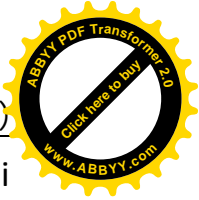
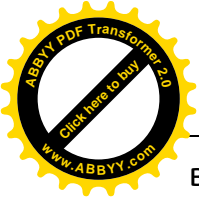
Друга група механізмів забезпечення рівня якості шкільної освіти застосовуються на місцевому рівні. До цієї групи можна віднести: тести-мапи (Mapping tests), аналіз точки зору на місцях (Stestedsanalysen) та організаційний аналіз (Organisational Analysis), розроблені Директоратом винятково для внутрішнього користування як інструменти підвищення якості роботи шкіл і муніципалітетів. Mapping tests (обов'язкові і необов'язкові) застосовуються з метою виявлення учнів початкових, середніх та вищих середніх шкіл з проблемами у навчанні, які потребують додаткової уваги та адаптованого викладання з боку вчителів і школи.

Аналіз точки зору на місцях – інструмент, що враховує положення Закону про освіту 1998 р. і дає змогу зробити загальне оцінювання практики викладання і результатів навчання, навчального процесу і середовища у початковій, середній та вищій середній школах, на підставі чого оцінюється ефективність реформи «Knowledge Promotion Reform» 2006 р. [10, 10]

Організаційний аналіз застосовується з метою проведення оцінювання школи як робочого місця учнів для отримання знань. Шляхом опитування аналізуються організаційні аспекти, що впливають на працівників шкіл, що, у свою чергу, впливає на навчання і навчальне середовище [10, 13].

Одним з заходів, спрямованих на підвищення якості національної освіти, було посилення функцій Міністерства освіти та досліджень шляхом створенням Директорату з освіти та підготовки, який відповідає за роботу Національної системи оцінки якості. Директорат було створено для забезпечення гарантії якості освіти для вчителів, шкіл, та муніципалітетів й одночасно забезпечення урядом відповідності роботи муніципалітетів чинному законодавству та впровадженню ними відповідних заходів для подолання труднощів в освіті [10, 18].

Функції держави, муніципалітетів та шкіл у забезпеченні роботи НСОЯ можна охарактеризувати як взаємовідповідальні. Відповідно до законодавства, центральна влада повинна розробляти й інформувати про функціонування НСОЯ, а школи – проводити роботу за результатами оцінювання їх діяльності і забезпечувати використання даних шкільного порталу як одного з етапів оцінювання якості початкової та середньої освіти на місцях. НСОЯ було впроваджено з метою сприяти підвищенню рівня якості шкільної освіти шляхом доступу до інформації щодо стану освітнього сектора. Від муніципалітетів та шкіл очікується розроблення

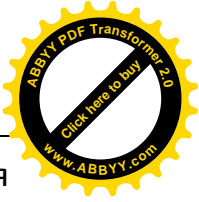
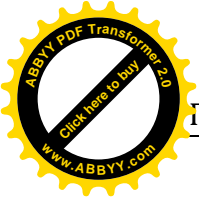
власних цілей досягнень відповідно до національних цілей освіти. Дані НСОЯ повинні уможливити оцінювання кожною школою і муніципалітетом своїх можливостей з досягнення власних цілей [10, 19].

Цільовою аудиторією НСОЯ є передусім школи та муніципалітети на місцевому рівні, хоча система також надає інформацію для уряду. З одного боку, на національному рівні НСОЯ виконує адміністративну функцію, а з другого – на місцевому рівні – уможлиблює проведення моніторингу щодо напрямів розвитку системи освіти, освітніх округів, шкіл для покращання результатів навчання учнів Головною перевагою НСОЯ як системи є консолідація всієї інформації, яку можуть використовувати всі зацікавлені сторони. У Норвегії усвідомлюють переваги освітньої політики, базованої на знанні фактів. На національному рівні НСОЯ є постачальником інформації для короля та уряду, на основі чого робиться багато досліджень. Було впроваджено багато заходів на національному рівні для покращання якості шкільної освіти за результатами національних тестів. Перед урядовцями постає завдання гарантувати, що національні тести розглядаються у взаємозв'язку з іншою інформацією про систему освіти, необхідною для покращання її якості [10].

Необхідно зазначити, що існують певні проблеми у діяльності НСОЯ, зокрема під час упровадження національних тестів та оприлюднення їх результатів. Складання Національних тестів у 2004 р. бойкотувалося багатьма учнями вищої середньої школи, їх протест було підтримано Шкільною учнівською радою Норвегії. Головною проблемою називалися наміри уряду публікувати результати тестів. Крім того, публікація результатів оцінки якості є темою численних політичних дебатів. Непорозуміння виникають на ґрунті відкритості результатів національних тестів та на визначенні рівня їх оприлюднення. На сьогодні результати національних тестів не оприлюднюються на Шкільному порталі, хоча Закон про свободу інформації вимагає від Директорату доступу до результатів тестів на рівні окремої школи. Норвежці побоюються, що публікація результатів тестування буде початком конкуренції норвезьких шкіл, і не хочуть, щоб освіта перейшла на рейки ринкової економіки [10, 18].

Ще про одну проблему роботи НСОЯ йдеться у звіті норвезького Директорату (2011 р.), де встановлено, що багатьом муніципалітетам бракує досвіду і кваліфікацій для використання інструментів НСОЯ. Робиться висновок про те, що впровадження НСОЯ вимагає відповідних компетенцій роботи із системою у самих працівників освітнього сектора [10, 21].

Висновки. Досвід Норвегії з упровадження НСОЯ вбачається корисним для України у контексті необхідності ознайомлення всіх залучених до освітнього процесу сторін з механізмами якості, практикою їх застосування на місцях. Важливим є сплановані і скоординовані дії на всіх освітніх рівнях: державному, місцевому та шкільному.

ЛІТЕРАТУРА

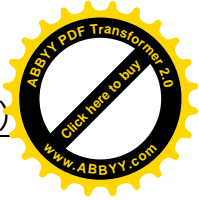
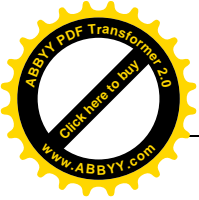
1. Вишневська Н. Ю. Реформування шкільної освіти в Норвегії у 80–90-х роках ХХ століття : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / Н. Ю. Вишневська. – К., 2000. – 20 с.
2. Національна доктрина розвитку освіти // II Всеукраїнський з'їзд працівників освіти. – К. : Міністерство освіти і науки України, 2001. – С. 137 – 155.
3. Національна Стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 // III Всеукраїнський з'їзд працівників освіти. – К. : Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, 2011. – 37 с.
4. Огієнко О. І. Тенденції розвитку освіти дорослих у скандинавських країнах (Друга половина ХХ століття) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докторара пед. наук : спец. 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / О. І. Огієнко. – К., 2009. – 44 с.
5. Семілетко В. І. Система підготовки педагогічних кадрів у Норвегії : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / В. І. Семілетко. – Луганськ, 1996. – 24 с.
6. Act of 17 July 1998 no. 61 relating to Primary and Secondary Education and Training (The Education Act). – Oslo : Kunnskapsdepartementet, 1998. – 53 p.
7. Berg K. VET – Initiatives and measures for Life Long learning in Norway, [Електронний ресурс] / K. Berg. – Режим доступу : <http://www.erisee.org/>.
8. International Organization for Standardization. ISO/IEC Guide 8402:1994, [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.scribd.com/doc/40047151/ISO-8402-1994-ISO-Definitions>.
9. Norway / European Synopsis. The making of : Leadership in Education. Project Coordinator Jens Bölhofer; Projec team: Iris Jansohn, Wolfgang Meyer. – Hildsheim : NLQ. – 2011. – P. 197–202.
10. Norwegian Directorate for Education and Training. OECD Review on Evaluation and Assessment Frameworks for Improving School Outcomes. Country Background report for Norway. – OECD Publishing, 2011. – 113 p.
11. Nusche D. Reviews of Evaluation and Assessment in Education / Norway. Deborah Nusche, Lorna Earl L, William Maxwell, Clare Shewbridge. – OECD Publishing, 2011. – 162 p.

РЕЗЮМЕ

Е. С. Оржеховская. К вопросу об обеспечении качества школьного образования в Норвегии.

В статье рассматриваются механизмы обеспечения качества школьного образования в контексте внедрения национальной системы оценки качества, которая включает следующие составные: национальное тестирование успеваемости учащихся, международные сравнительные исследования качества знаний школьников, школьную инспекцию, проведение опроса пользователей образовательных услуг и работу школьного веб портала.

Ключевые слова: Норвегия, качество школьного образования, национальная система оценки качества, результаты обучения, качество выполнения.

SUMMARY

O. Orzhehovska. To the question of school education quality assurance in Norway.

Annotation: The mechanisms for quality of school education assurance through implementation of the National quality assessment system which includes such components as national tests to assess students performance, international comparative studies, school inspection, user survey and school web portal are analyzed in the article.

Key words: Norway, quality of school education, National quality assessment system, learning results, quality of performance.

УДК 378:37.014.25(430)

В. М. Солощенко

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

ІНТЕРКУЛЬТУРНИЙ ЗМІСТ МІЖНАРОДНИХ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ DAAD МИСТЕЦЬКОГО ПРОФІЛЮ

У статті висвітлено інтеркультурний зміст міжнародних освітніх програм DAAD для митців України. Подано детальний опис стипендійних програм DAAD для митців України. З'ясовано вимоги до пошукачів щодо отримання певної стипендії. Окреслено специфічні особливості стипендії за спеціальністю «Музика». Охарактеризовано інтернаціональні мистецькі програми на здобуття академічних ступенів «бакалавр», «спеціаліст» у Німеччині на 2012/2013 роки.

Ключові слова: інтернаціоналізація, вища освіта, стипендійні програми, Німецька служба академічних обмінів DAAD, університет.

Постановка проблеми. На початку XXI століття предметом гострої полеміки в середовищі політиків, науковців, педагогів-практиків стає проблема входження вітчизняної освітньої системи в мультикультурний простір Європейського співтовариства. Адже процес інтеграції в міжнародний освітній простір як один із пріоритетних напрямів державної політики в галузі освіти потребує від суспільства координації вітчизняного педагогічного досвіду з прогресивним досвідом інших країн у цій галузі, що актуалізує різноаспектне дослідження проблем зарубіжної педагогіки.

Нині проблема виховання духовності набула глобального значення й гостро постала перед багатьма країнами світу. Щодо цього Україна відрізняється унікальністю культурних та духовних надбань, що становлять певний інтерес для мистецького загалу європейських країн. Розширення творчого спектра стипендійних програм, збільшення кількості університетів-ініціаторів міжнародних обмінів, посилення інтернаціоналізації вищої освіти, збільшення міжнародних освітніх проектів Німеччини в галузі образотворчого мистецтва, дизайну, кіно, хореографії та режисури засвідчило посилення уваги до творчої молоді нашої держави. Крім того, обізнаність студентства з питаннями